

10.1 Βασικές έννοιες τοπολογίας του $\mathbb{R}^2$

Ορισμός 10.1 Ένα υποσύνολο $U \subseteq \mathbb{R}^2$ καλείται ανοιχτό σύνολο, αν για κάθε $x \in U$ υπάρχει $\epsilon > 0$ τέτοιο ώστε κάθε σημείο $y \in \mathbb{R}^2$ που απέχει το πολύ ϵ από το x να ανήκει επίσης στο U .

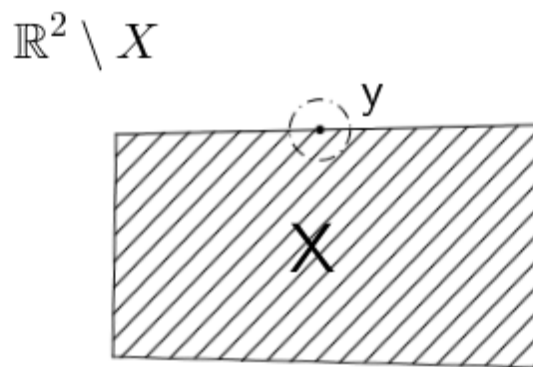
Ορισμός 10.2 Ένα υποσύνολο $U \subseteq \mathbb{R}^2$ καλείται κλειστό σύνολο, αν είναι το συμπλήρωμα ενός ανοιχτού συνόλου.

Ορισμός 10.3 Περιοχή (region) καλείται ένα ανοιχτό σύνολο U , όπου για κάθε $u, v \in U$, υπάρχει μια καμπύλη που τα ενώνει και η καμπύλη αυτή ανήκει εξ ολοκλήρου στο U .

Ορισμός 10.4 Γειτονιά ενός σημείου $y \in \mathbb{R}^2$, είναι το σύνολο όλων των σημείων που απέχουν το πολύ απόσταση ϵ από το y , για κάποιο $\epsilon > 0$.

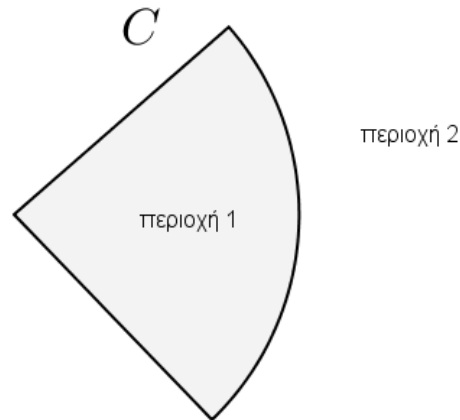
Ορισμός 10.5 Σύνορο (boundary) ενός $X \subseteq \mathbb{R}^2$, είναι το σύνολο Y όλων των σημείων $y \in \mathbb{R}^2$ τέτοια ώστε κάθε γειτονιά του y να τέμνει και το X και το $\mathbb{R}^2 \setminus X$.

Στο Σχήμα 10.1 δίνεται ένα παράδειγμα ενός σημείου y που βρίσκεται στο σύνορο ενός συνόλου X

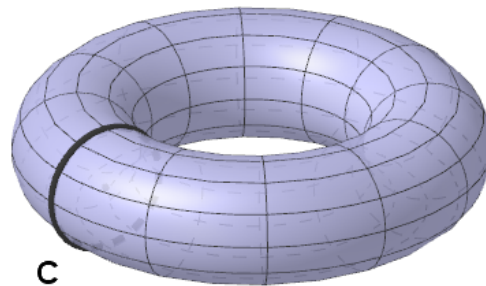

Σχήμα 10.1: Το σημείο y ανήκει στο σύνορο του συνόλου X . Οσοδήποτε μικρό κύκλο και αν σχεδιάσουμε γύρω από το y , αυτός θα έχει ένα μέρος του στο X και ένα στο $\mathbb{R}^2 \setminus X$

Θεώρημα 10.1 (Jordan, 1887) Μια απλή, κλειστή καμπύλη C , διαμερίζει το επίπεδο σε ακριβώς δύο περιοχές, όπου η κάθε μια έχει σαν σύνορο τη C .

Σχήμα 10.2: Οι περιοχές 1 και 2, έχουν σαν σύνορό τους την καμπύλη C

Σχήμα 10.3: Όπως φαίνεται στο σχήμα, σε ένα τοροειδές, το θεώρημα του *Jordan* δεν ισχύει

Παράδειγμα μιας τέτοιας καμπύλης δίνεται στο Σχήμα 10.2.

Παρατήρηση 10.1 Το θεώρημα *Jordan* δεν ισχύει για κάθε επιφάνεια.

Ορισμός 10.6 Εμβάπτιση (ή σχεδιασμός) ενός γραφήματος $G = (V, E)$ στο επίπεδο, είναι μια συνάρτηση $f : V \cup E \rightarrow \mathbb{R}^2$ που απεικονίζει:

1. κάθε $u \in V$ σε σημείο $f(u)$
2. κάθε ακμή $\{u, v\} \in E$ σε μια απλή καμπύλη $f(\{u, v\})$ με άκρα $f(u)$ και $f(v)$
3. για κάθε $u, v \in V$ ισχύει ότι $f(u) \neq f(v)$ και για κάθε $\{u, v\} \in E$ ισχύει ότι $f(\{u, v\}) \cap f(V) = \{f(u), f(v)\}$

Ορισμός 10.7 Για $e, e' \in E, e \neq e'$, ένα σημείο στην τομή $f(e) \cap f(e')$ που δεν είναι κοινό άκρο των $f(e)$ και $f(e')$ καλείται διασταύρωση (crossing).

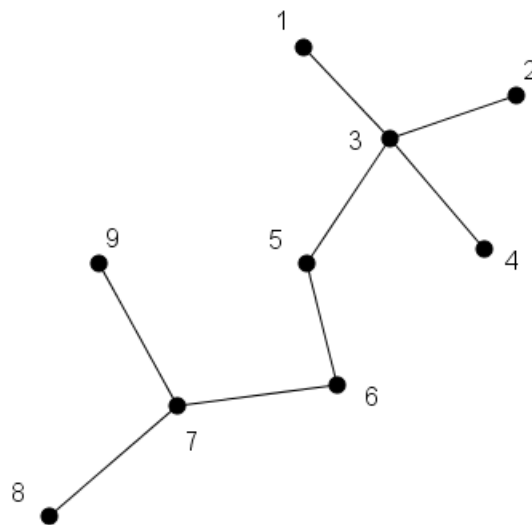
10.2 Επίπεδα γραφήματα

Ορισμός 10.8 Ένα γράφημα G καλείται επίπεδο (planar) αν υπάρχει εμβάπτιση του G στο $\mathbb{R}^2$ χωρίς διασταυρώσεις.

Ορισμός 10.9 Ένα γράφημα εμβαπτισμένο στο επίπεδο καλείται ενεπίπεδο (plane).

Ορισμός 10.10 Όψεις (faces) ενός ενεπίπεδου γραφήματος G είναι οι μεγιστικές περιοχές του $\mathbb{R}^2$ που δεν περιέχουν κανένα σημείο που χρησιμοποιείται στην εμβάπτιση, δηλαδή μεγιστικές περιοχές του $\mathbb{R}^2 \setminus G$.

Παρατήρηση 10.2 Οι όψεις είναι ανοιχτά σύνολα.

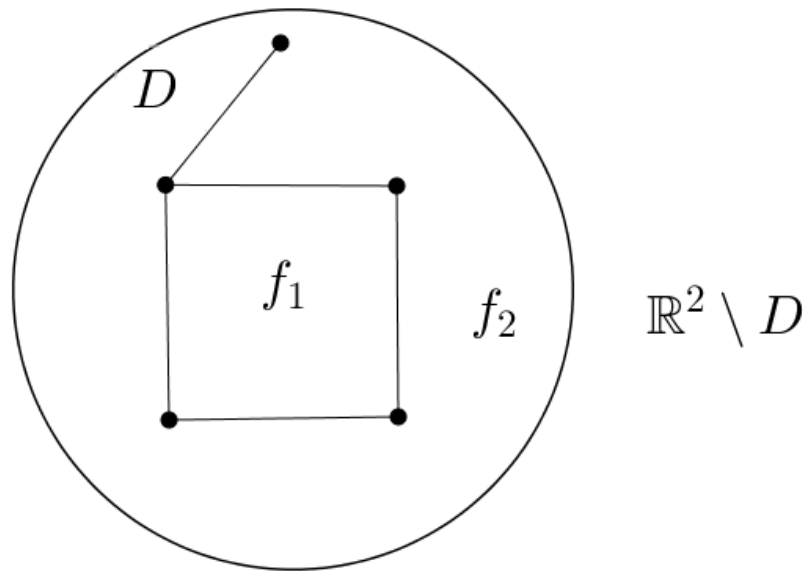

Σχήμα 10.4: Ένα δέντρο έχει ακριβώς μια όψη.

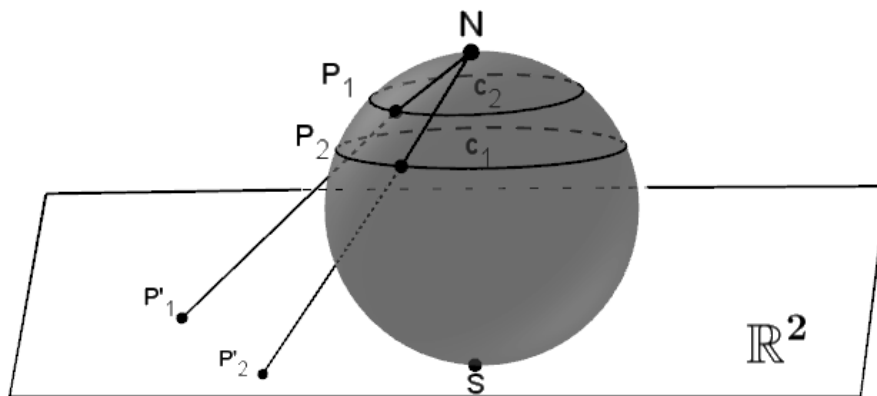
Για κάθε ενεπίπεδο γράφημα G , υπάρχει κλειστός δίσκος D που το περιέχει. Η όψη του G που περιέχει το $\mathbb{R}^2 \setminus D$ καλείται εξωτερική.

Θεώρημα 10.2 Αν ένα συνεκτικό γράφημα G , έχει μια εμβάπτιση στο επίπεδο στην οποία κάποια όψη έχει ως σύνορο τον κύκλο $(v_1, v_2, \dots, v_k)$, τότε υπάρχει εμβάπτιση του G στο επίπεδο στην οποία η εξωτερική όψη έχει σύνορο τον κύκλο $(v_1, v_2, \dots, v_k)$.

Απόδειξη: Έστω f η όψη που εξετάζουμε. Μεταφέρουμε την εμβάπτιση από το επίπεδο στην σφαίρα (τυπικά αυτό που κάνουμε είναι το αντίστροφο της στερεογραφικής προβολής.) Κάνουμε ολίσθηση της εμβάπτισης πάνω στην σφαίρα S , έτσι ώστε ο βόρειος πόλος N να βρεθεί μέσα στην f . Για να προβάλλουμε από την S στο $\mathbb{R}^2$ τοποθετούμε την S έτσι ώστε ο νότιος πόλος να εφάπτεται του $\mathbb{R}^2$. Για κάθε σημείο P της S με $P \neq N$, η στερεογραφική προβολή του P στο $\mathbb{R}^2$ είναι η τομή της ευθείας που διέρχεται από τα N, P με το $\mathbb{R}^2$.

Σχήμα 10.5: Η όψη f_2 περιέχει την $\mathbb{R}^2 \setminus D$, άρα είναι εξωτερική.

Σχήμα 10.6: Τρισδιάστατο σχήμα της διαδικασίας που ακολουθούμε.

Ο τύπος της στερεογραφικής προβολής είναι $\varphi(x, y, z) = \left(\frac{x}{1-z}, \frac{y}{1-z} \right)$ (με $z = 1$ να είναι ο βόρειος πόλος) και της αντίστροφης στερεογραφικής προβολής είναι $\varphi^{-1}(x, y) = \left(\frac{2x}{x^2 + y^2 + 1}, \frac{2y}{x^2 + y^2 + 1}, \frac{x^2 + y^2 - 1}{x^2 + y^2 + 1} \right)$ ■